

יום חמישי

ט"ו באייר

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - יום רביעי בלילה, אור ליום חמישי, כל הלילה¹⁰.

8) מכתב מי"ג אייר תשל"ה, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' ריג. בראשונה, בשיחות אחרון־של־פסח תשכ"ח אמר הרבי, שיש להימנע ולא להיות ביום י"ד באייר בתוך ט"ו מיל סמוך לירושלים. וזאת אף שעדיין צ"ע בנושא, ובמיוחד שרבו האוסרין להקריב פסח בזמן הזה - כיוון שלדעת הר"ח [או רבנו יחיאל] מפריס ישנו החיוב דפסח גם עכשיו, ובפרט שלדעת רבי (שהרמב"ם פסק הלכה כמותו) פסח־שני הוא 'רגל בפני עצמו' וחיובו עליו כרת. אך לאחר שהשתנה המצב, עקב כך שמאז הניצחון בששת הימים מחזרים ללא הרף אחרי הגויים למסור להם הכול וכו', נשתנה הדין כאמור בפנים. הקושיות שכתב הגרש"י ז"ל לרבי על פסקו הראשון, נדפסו בהוספות לס' 'חידושים וביאורים בש"ס' ח"א עמ' שמו, והתשובות עליהן נדפסו שם בפנים סי' ט, וכן בס' 'שערי הלכה ומנהג' סי' ריב, ובכ"מ.

9) הרבי הביא מס' 'דרכי חיים ושולם', שאף שאכילת פסח־שני היתה בליל ט"ו, מכל־מקום ההקרבה היתה ביום והעיקר הוא ההתחלה, לכן אוכלים מצה ביום י"ד - אג"ק ח"ב עמ' שנב. עם זאת, ניתן לקיים את המנהג גם בליל ט"ו באייר, וכך נהג הרבי ברוב השנים (הרה"ח ר"ל ש"י גרונר).
10) ובדיעבד (ע"פ דעת החת"ם סופר) עד סוף הלילה הבא.

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקעה

ערב שבת־קודש הגדול
פרשת אחרי־קדושים
ט' באייר ה'תשע"ג



יוצא־לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש



הלכות ומנהגי חב"ד

פרקי אבות - פרק ג.

יום שלישי

י"ג באייר

יום השנה לפטירת הו"ח א"א נר"נ ובעל מידות ר' ישראל אריה לייב שניאורסאהן ע"ה (תרס"ט - תשי"ב), אחיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו⁵. בתפילת מנחה היום - אומרים תחנון⁶.

יום רביעי

י"ד באייר - פסח שני

אין אומרים תחנון (גם לא בקריאת שמע שעל המיטה הלילה)⁷.

"אין עתה היכולת והאפשרות לשנות (ולבנות) כפי הדרוש להקרבת קורבן פסח וכו' - ולכן גם אין מקום שלא להיות בערב פסח או בי"ד באייר

קריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום': למנהג רבותינו נשיאנו יש לקרוא 'ראשון' או גם 'שני' בליל שישי (יום חמישי בלילה). בעש"ק אחר חצות², קוראים את כל הפרשה, ואומרים (בסיום שתי הפרשיות) את שתי ההפטרות: של פרשת אחרי "הלוא כבני כושיים", ושל פרשת קדושים "הלדרוש אותי" (יחזקאל כ,כ. בהרבה חומשים לא נדפסה כלל). בשבת קודש לפני תפילת שחרית קוראים שוב 'שביעי', ללא הפטרה. למנהג הרגיל³ - קוראים רק בעש"ק אחר חצות את כל הפרשה עם שתי ההפטרות.

שבת קודש פרשת אחרי קדושים

י" באייר

הפטרה: "הלוא כבני כושיים" (עמוס ט,דטו)⁴.

(1) היום יום, ד' טבת.

(2) חצות - בת"א בשעה 12:40.

(3) היום יום ל' סיון, ספר המנהגים עמ' 25 (בשני המקומות לא נזכרה כלל הנהגת רבותינו, ומשמע שהיא איננה הוראה לרבים).

(4) לוח כולל-חב"ד, משר"ע אדה"ז (רפד,יג) כמנהג האשכנזים, שלא כרוב הפרשיות המחוברות בהן מפטירים בהפטרות הפרשה השנייה, ומקורו ממרדכי (פ"ד דמגילה ס"ל תתלא), שם משמע שהטעם לזה הוא משום שמעדיפים שלא להפטיר בהפטרות קדושים "התפוט", שיש בה מתועבות ירושלים [וכבר העירו, שטעם זה אינו אלא להאשכנזים המפטירין אותה כשפ' קדושים נפרדת, משא"כ הספרדים שמפטירין אז "הלדרוש", מפטירין אותה גם בפ' אחו"ק, וכיוון שמנהגנו בפרשיות נפרדות כמותם, צ"ע מדוע אין נוהגים כמותם גם במחוברות]. ובס' אגודה (שם, אות מז) כתב מפני שבהפטרות אחרי יש מעין שתי הפרשיות (הובא בלבוש ס"ל תצג ומחצית השקל שם). וראה בארוכה בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד הע' מז.

למעשה נפוץ אצלנו לקרוא בקריאת שמו"ת את שתי ההפטרות, ז"א גם את "הלדרוש אותי" (כמנהגנו בכל הפרשיות המחוברות), אף שלפ"ד האגודה הנ"ל הפטרה 'אחרי' מתאימה לשתי הפרשיות. וכן משמע ברשימות היומן עמ' קצו, שמדובר בה על 'פרשיות מחוברות' כשהפרשה השניה לפי התאריכים דאז היא פ' אחו"ק.

(5) לוח כולל-חב"ד. וראה קובץ 'י"ג אייר' (קה"ת תשנ"ב). צילום מצבתו בי"מי חב"ד' ביום זה. ראה אודותיו בס' 'תולדות לוי יצחק' (הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד. מהדורה רביעית, תשנ"ה, פרק טו). נפטרו בליברפול שבאנגליה. ע"פ בקשת כ"ק אדמו"ר הועלה ארונו לארה"ק, ונטמן בחלקת חב"ד בעיה"ק צפת (י"מי חב"ד). (6) סידור אדמו"ר הזקן, תפילת שחרית לפני 'למנצח... יענק'. (7) סידור אדה"ז שם. וכתב הרבי: "ובזה חידוש גדול (וע"ג ליישבו): עיקר ענין פסח-שני צריך להיות (לכאורה, על-דרך פסח ראשון) בליל ט"ו, ואפילו הקרבנו הוא לאחר התמיד (מנחה) - ולכן מוסיף (=מחדש) שם "שהוא י"ד באייר" - 'התועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 1056.

גם במוצאי היום, כיוון שהוא הזמן דאכילת הפסח, שלא בא מתחילתו אלא לאכילה - נוטה הרבי לומר שאז יש לנהוג בקריאת שמע שעל המיטה כבמוצאי שבת ולא לומר תחנון (אבל במוצאי ראש-חודש וכדומה, אין סיבה מספקת כל-כך שלא לומר תחנון, מכיוון שאז מתחיל כבר יום ב' בחודש - התועדויות תשמ"ג ח"ג עמ' 1414, בלתי מונה. וראה הדעות בזה בכף-החיים ס"ק קלא ס"ק (יד).

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט' באייר ה'תשע"ג - ט"ז באייר ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט' באייר	הלכות אישות פרק יד-טו.	הל' מעשר שני ונטע רבעי פרק ט.	מל"ת רסב.
ש"ק	י' באייר	פרק יז-יט.	פרק י.	מל"ת רסב.
א'	י"א באייר	פרק כ-כב.	פרק יא.	מ"ע ריב.
ב'	י"ב באייר	פרק כג-כה.	הל' בכורים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ריב.
ג'	י"ג באייר	הלכות גירושין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע רכב.
ד'	י"ד באייר	פרק ד-ו.	פרק ג.	מ"ע רכב.
ה'	ט"ו באייר	פרק ז-ט.	פרק ד.	מל"ת שנו.
ו'	ט"ז באייר	פרק י-יב.	פרק ה.	מל"ת שנו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ט' באייר	3:58	4:52	5:15	6:15	9:22	12:40	1:13	7:12.4	7:37
ש"ק, י' באייר	3:57	4:51	5:14	6:14	9:21	12:40	1:13	7:13.1	7:38
א', י"א באייר	3:55	4:49	5:12	6:13	9:21	12:40	1:13	7:13.8	7:39
ב', י"ב באייר	3:54	4:48	5:11	6:11	9:20	12:40	1:12	7:14.5	7:40
ג', י"ג באייר	3:52	4:47	5:10	6:10	9:19	12:39	1:12	7:15.2	7:40
ד', י"ד באייר	3:50	4:45	5:09	6:09	9:19	12:39	1:12	7:15.9	7:41
ה', ט"ו באייר	3:49	4:44	5:08	6:08	9:18	12:39	1:12	7:16.6	7:42
ו', ט"ז באייר	3:47	4:43	5:06	6:07	9:18	12:39	1:12	7:17.3	7:43

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות. ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.

*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
אחרי-קדושים	6:35	7:50	6:51	7:52	6:43	7:52	6:52	7:51
אמור	6:40	7:55	6:55	7:58	6:48	7:58	6:57	7:57

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"חלק לעולם הבא"

רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקודשים, והמבזה את המועדות, והמלביין פני חבירו ברבים, והמפר בריתו של אברהם אבינו, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה – אף-על-פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא (פרק ג משנה יא)

פירש רבנו עובדיה מברטנורא:

ולא חזר בתשובה מאחת מעבירות הללו שבידו, אף-על-פי שבאו עליו ייסורים ומת בייסורים, אין לו חלק לעולם-הבא. אבל אם חזר בתשובה קודם מותו, אין לך דבר שעומד בפני התשובה.

פירש כ"ק אדמו"ר:

הנקודה המשותפת לחמשת העניינים המנויים במשנתנו היא, שבכולם מתכוון האדם לבטל דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. משום כך אין לו חלק לעולם-הבא, כי בזה הוא מהרס ופוגע בעניין כללי ועיקרי שקבע הקב"ה בעולמו: לכל אחד ואחד מישראל ניתן הכוח והיכולת להפך מחול לקודש; ולא זו בלבד שאינו מנצל כוח זה, אלא עושה היפוכו:

המחלל את הקודשים – רוב ענייני קודשים אינם קודש בידי שמים (כקדושת בכור), אלא חולין שנתקדשו על-ידי מעשה בני-אדם (כמו בהמה שהקדישה בעלה לקורבן; תרומה ומעשר; וכיו"ב). וה"מחלל את הקודשים" מתכוון לחלל קדושה זו ולעשותה חולין ("מחלל" מלשון חולין), היפך עניין הקדושה.

המבזה את המועדות – קביעת המועדות נמסרה לבית-דין, כמאמר רז"ל "ישראל אינהו דקדשינהו לזמני", היינו שיום חול מתקדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמבזה ימים אלו מתכוון לבטל קדושה זו. ולכן נקט "מועדות" ולא שבת, כי שבת "מקדשא וקיימא" ואינה תלויה במעשה ידי אדם.

המלביין פני חבירו ברבים – ידידות ואחוה ("חבירו") הרי בא על-ידי מעשה בני-אדם – פעולותיהם של שני החברים. וכאשר במקום לכבד את חבירו במידה יתירה הוא מנצל את הידידות להיפוכה ומלביין פני חבירו (וכנראה כמוחש שאינה דומה להבנת-פנים על-ידי איש זר להלבנת פנים על-ידי חבר), "אין לו חלק לעולם הבא".

המפר בריתו של אברהם אבינו – הנתינת-כוח על המילה באה לנו בירושה מאברהם אבינו, היינו שהוא דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמפר ברית זה מתכוון לחלל ולהפקיע קדושה זו.

המגלה פנים בתורה שלא כהלכה – האדם מקבל ידיעותיו בתורה מרבותיו שלמד תורה מפייהם, היינו שידיעותיו בתורה נקנו לו על-ידי מעשה בני-אדם. כוונת הלימוד היא שיתנהג האדם על-פי תורה; וזה מנצל ידיעותיו בתורה לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, היינו שלא זו בלבד שאינו מקיים מצוות התורה אלא שטוען שהתורה אומרת כך.

(משיחת מוצאי שבת קודש פרשת וישלח תשל"ח – בלתי מוגה; 'ביאורים לפרקי אבות' כרך א (איה) עמ' 158-160)

"הסתכל בשלושה דברים"

דבר פלא במילה "גאולה": היא מורכבת מאותן אותיות של "גולה", אלא שבתוספת אל"ף – אלופו של עולם • ולכאורה: הייתכן שהגאולה העתידה – על כל מעלותיה, גילויה וחידושיה הצפויים – אינה אלא אותה "גולה" עצמה (בתוספת אל"ף)?! • ביאור הדברים על-פי הוראת המשנה בפרקי אבות של שבוע זה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בקשר עם המדובר לאחרונה! אודות הגאולה האמיתית והשלימה, שמחכים לה בכל יום, ומקווים שתבוא בכל יום – כפסק-דין בהלכה שהנודר שלא ישתה יין ביום שיבוא המשיח, אסור לו לשתות יין לעולם² – ואודות הפעולות שצריך כל יהודי לעשות כדי להביא את הגאולה – מתאים להתעכב ולבאר את תוכן עניין הגאולה, ובה יקל להבין (מה צריך להיות תוכן) העבודה הנדרשת בכדי להביא את הגאולה, וכיצד יש להתכונן למצב הגאולה.

תוכנו של כל דבר מתבטא בשמו³. כן הוא גם בנוגע להגאולה – יכולים אנו לקבל מושג מתוכנה על-ידי התבוננות בפירושו שמה – "גאולה".

עניין הגאולה מצויין בתורה בביטויים שונים. החל מד' הלשונות של גאולה⁴ בכתוב⁵: "והוצאתי, והצלת, וגאלתי ולקחתי", והלשון החמישי –

ב. במילה "גאולה" רואים אנו דבר פלא: תיבת "גאולה" היא אותן אותיות דתיבת "גולה" (גלות) אלא בתוספת אל"ף!

וכדאיתא במדרש⁶ שבמילה "גולה" ("וגולה על ראשה"¹⁰) ישנם שני פירושים: "תרין אמוראין, חד

שם, ח.

(6) דאף שכל גאולה (גם גאולה פרטית שאינו "גאולה דגלות... אלא שיגאלנו מן הצרות כו") "שם גאולה עלה" (מגילה יז, ב ובפרש"י) - הרי זה חידוש, ומוכן (מזה גופא) שעיקר שם גאולה הוא בנוגע ל"גאולה דגלות" (ששלימותה תהיה בגאולה האמיתית והשלימה). וכפשוטו דברי רבא בגמרא מגילה שם: גאולה בשביעית... מתוך שעתידין ליגאל בשביעית לפיכך קבעוה בשביעית. ורק א"כ מבאר ש"מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא".

(8) וכלשון ניגון (חב"ד) הידוע: זאל שוין זיין די גאולה [כפי שניגנו לפני שיחה זו]. ועוד לשונות וניגונים כיו"ב - ע"פ מנהג ישראל.

(9) ויק"ר ס"פ אמור (ספל"ב). שהש"ר פ"ד. ז. קה"ר רפ"ד.

(10) זכריה ד, ב.

(1) שיחות: כ"ח ניסן. ש"פ שמיני. ש"פ תז"מ.

(2) רמב"ם הל' נזירות פ"ד הי"א.

(3) ראה שעה"ה פ"א פ"א. וראה בארוכה בזה תשובות וביאורים (קה"ת, תשל"ד) ס"א*. לקו"ש ח"ו ס"ע 35 ואילך, ובהערות שם. וז"ל.

(4) שהם גם ד' לשונות של גאולה העתידה (ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"א. ד"ה והיה אור הלבנה תרנ"ד. ד"ה לכן אמור לבני תרנ"ח. תרע"ח. וראה ספר הליקוטים - דא"ח צ"צ ערך גאולה ס"ג. וז"ל). וראה גם בחיי וארא ו, ח.

(5) וארא ו, י.

(*) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"א ס"ע רפח ואילך. המו"ל.

אמר גולה (לשון גלות) וחד אמר גאולה". וידוע הביאור בזה, ש"תוספת האלף שעלידו נעשה מבחינת גולה בחינת גאולה"¹¹ קאי על האל"ף ד"אלופו של עולם", ועל-ידי העבודה דבניישראל בגלות "להכניס" (להמשיך ולגלות) את האל"ף, של אלופו של עולם בגלות¹², נעשה מ"גולה" גאולה".

ולכאורה אינו מובן: גאולה היא היפך הגמור מגלות. ואם כן, הייתכן ש(תיבת) גאולה כוללת בתוכה את תיבת "גולה" (גלות), ויתירה מזה: גאולה מורכבת (ונעשית) דווקא מ(תיבת) גולה, עד שרוב האותיות ד"גאולה" הינן בעצם "גולה"¹³, וההוספה היא רק אות אל"ף יחידה; וגם ראש התיבה¹⁴ (דגאולה) נשאר הגימ"ל ד"גולה"!

ג. ויש לומר הביאור בזה:

גאולה אין פירושה, שעלידי היציאה מגלות מזניחים את החיים, הפעולות והעולם שהיה (קודם) בגלות. אדרבה: גאולה פירושה, שהמציאות שהיתה קודם משועבדת בגלות נעשית (לא בטלה חס ושלום, אלא) משוחררת.

והמעלה ושלימות דגאולה האמיתית והשלימה היא, שהכל משתחרר. אין שום עניינים שנשארים חס ושלום "אבודים" בגלות, לא יותירו בגלות שום עניין. אפילו ה"נידחים" וה"אובדים" (שנקראים כך בתורת אמת¹⁵) – ייגאלו. הגאולה תהיה גאולה אמיתית ושלימה ככמות ובאיכות בכל הדברים, מהכלל גדול שבהם עד הפרט שבפרט שבהם: כל יהודי וכל בניישראל – "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹⁶, וגם חלקם בעולם – "כספם

(11) לקו"ת בהעלותך להג. וראה גם אוה"ת בא עמ' רעג. בהעלותך ס"ע תכג ואילך. נ"ך עמ' תקי. המשך מים רבים תרל"ו פקל"ד.

(12) שהרי "בכל מקום שגלו שכינה עמה... גלו לבבל שכינה עמה" (מגילה כט, א) - כפירוש הא' (במדרש שם) ב"גולה על ראשה", ש"גלה לבבל וגלתה שכינה עמה", "דהיינו מה שהאלקות הוא מוסתר והעולם נראה יש ודבר נפרד כו" (לקו"ת שם, א).

(13) וגם לא נשתנה הצירוף (סדר האותיות) של "גולה".

(14) להעיר ש"לשון נוטריקון מן התורה" (שבת קה, א).

(15) ישעיהו כז, ג. וראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, א. ובכ"מ. סה"מ אידיש עמ' 78 ואילך.

(16) כמ"ש ביצי"מ (ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"

וזהבם איתם"¹⁷, עם כל פעולותיהם והישגיהם בגלות. הגאולה תשחרר כל אדם ואת כל בני האדם (גם אומות העולם) וכל ענייני העולם, וכל אחד ואחד בפרט עם כל ענייניו.

כל העניינים (החיוביים) בגלות נשארים גם הלאה, אלא שיתבטל מצבם הגלותי: שיבטל ההעלם והסתור המכסה על מציאותם האמיתית והפנימית¹⁸, והשיעבוד לדרכי הטבע וגשמיות העולם המשתלשל מזה.

וכפסק דין הרמב"ם¹⁹: "אל יעלה על הלב שבימות המשיח ייבטל דבר ממנהגו של עולם או יהיה שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג... אמרו²⁰ חכמים²¹ אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד", החידוש אז יהיה – ש"ויחזרו כולם לדת האמת"²², "ויתקן (משיח) העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר²³ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"²⁴.

על-פי זה מובן מדוע תיבת "גאולה" כוללת את תיבת "גולה", אבל – בתוספת אל"ף: הגאולה אינה מבטלת ה(עבודה ב)גלות, אדרבה: הגאולה עניינה להעלות את ה(חיים ב) "גולה" (על-ידי שחרור כל העניינים מהגלות) ומזה גופא לעשות "גאולה" – על-ידי זה שמגלים בכל העניינים ד"גולה" את האל"ף דאלופו של עולם – מסירים את ההעלם והסתור בענייני הגלות המכסים על מציאותה ותכליתה האמיתית, מגלים את האלופו של עולם שבזה – התכלית דכל ענייני הגלות שבשבילה נבראו על-ידי הקב"ה – כך שמ"גולה" נעשה "גאולה".

גאולה היא גילוי האל"ף (דאלופו של עולם) ב"גולה" – גילוי האמת והפנימיות בזמן הגלות; גילוי האלוקות בכל ענייני העולם – כפי שכל זה

(מיכה ז, טו) - בא י, ט.

(17) ישעיהו ס, ט.

(18) ראה הערה 12.

(19) הל' מלכים פי"ב ה"א. וראה עבוה"ק ח"ב פל"ח.

(20) שם ה"ב.

(21) ברכות לד, ב. וש"ג.

(22) שם ה"א.

(23) צפניה ג, ט.

(24) רמב"ם שם פי"א ה"ד.

אלו שכבר אינם צעירים בשנים אך עודם צעירים בידיעות ובחוויות יהודיות" – כתב הרבי בין השאר באיגרת ארוכה מראש חודש אלול תשל"ו ('היכל מנחם' כרך ג' עמ' קד, במקורה באנגלית, שם בתרגום-חופשי), לפרופסור זאב (וועלוול) גרין.

בט"ז אייר תשל"ו ('ימי תמימים' כרך ז' עמ' 87) דיווח הרב אפרים וולף לרבי: "עם הראשי ישיבות והרמ"ם בישיבה סוכם שיעסקו במבצע חינוך גם בישיבה גופא ובנוסף ללימוד הגמרא וכו' עם התלמידים ידברו אתם גם בענייני חינוך מצד יראת שמים וכו'".

זה בכל הקשור למוסדות פנימה, ואילו לגבי פעילות בחוץ, דווח לרבי כבר בד' אייר תשל"ו (שם עמ' 82-83):

"לאחר ההתוועדות ביום ו' בבוקר ישבנו לאסיפת עסקנים בכפר חב"ד בענין הפעולות למבצע חינוך... "ר' שמואל חפר קיבל על עצמו לעבד את החומר שילמדו עם הילדים ולהכיניו לדפוס. ר' משה סלונים לארגן מקומות פעולה בבתי ספר, גנים וכו'..

"ביום א' בערב התאספו שוב כ-25 עסקנים מכל

הארץ ודנו באופן הפעולות באופן מעשי יותר". בעיצומו של חודש אייר תשל"ו הגיע לארץ הקודש הרב חיים הכהן גוטניק (ז"ל) מאוסטרליה. לפי בקשת מזכירות הרבי, שנמסרה בטלפון ביום י' אייר תשל"ו, נמסר כי רצונו של הרבי שביקורו של הרב גוטניק ינוצל לפרסום עניין "שנת החינוך":

"הרב חיים שי' גוטניק נסע לארץ-הקודש. לקבל פניו באופן יפה ולנצל השפעתו. הוא מדבר טוב ומבין העניינים... ולנצל את זמן שהותו בארץ-הקודש באופן הכי טוב. שידבר לפני הקהל בל"ג בעומר במירון, הוא היה בהתוועדות האחרונות ומושפע בנוגע הפעולות דמבצע חינוך ויוכל להשפיע על-דבר-זה... לפרסם אודותיו בעיתונות וכו'... להקל מעליו שיוכל להתפנות לפעולות. לפי בקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א יישאר בארץ הקודש עד אחרי ל"ג בעומר".

"בבקשה לתת על חשבוננו להרב ישראל שי' לייבוב - צ[עירי] אגו[דת] ח[ב"ד] ס[ך]... ועשרת אלפים ל"י מחצית הסכום שהוציאו לחילוק המטבעות בקשר עם מבצע חינוך" – כתב הרב חודקוב בי"ח סיוון תשל"ו ('ימי תמימים' כרך ז' עמ' 92) לרב אפרים וולף.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

שכותב אדמו"ר הזקן בשער התניא ש"קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו" – שכל עניני תורה ומצוות קרובים אליו מאוד, ויכול הוא לקיימם וכו'; ובפרט כשיסבירו לו מה שאדה"ז מבאר (שם) ריש פמ"א) ש"הנה הוי' נצב עליו כו' ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי", כשידע הילד שהקב"ה מביט עליו ובוחן כליותיו ולבו יתעורר לעבדו כראוי.

ובפרט על-פי פירוש המדרש על הפסוק "הנה הוי' נצב עליו גו'" – ש"אלקיהם מתקיימין עליהם", יוצא מזה ענין נפלא, שזה מה שהקב"ה הוא בבחי' [נת] "נצב", מלשון "נצב מלך", הוא "עליו", שבידו הדבר תלוי, וכשיסבירו להילדים [שענין] המלכות של הקב"ה תלוי בהם, יתעוררו עוד יותר לעבדו כראוי כנ"ל.

ומובן שכל ענינים אלו (מתושב"כ, תושבע"פ ותניא) הנ"ל, צריכים לתרגם בכל מדינה ומדינה כלשונה.

היזהרו בבני עניים

כפי האמור צריכים להשתדל ביותר שמספר הכי גדול של ילדים וילדות ירשמו בבתי ספר שבהם מחנכים את הילדים על טהרת הקודש. ועל-פי מאמר חז"ל (נדרים פא, א) "הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה", נכון הדבר שהנהלות מוסדות החינוך (מחנות הקיץ ובתי ספר וכו') ישתדלו שעל כל פנים "מעשיר" – עשרה אחוזים – מהתלמידים ילמדו אצלם בלי תשלום שכר לימוד.

ואין הכוונה בזה שאלו שיכולים לשלם שכר לימוד ילמדו בחנם, אלא שכל מוסד יוסיף על מספר התלמידים שלומדים בו (וכן במחנות קיץ) עכ"פ עוד עשרה אחוזים מ"בני עניים" – מאלו שאין ביכולתם לשלם שכר לימוד; וכשידברו עם הנהלות מוסדות החינוך ומחנות הקיץ באופן המתאים, בטח התקבל הצעה זו בטוב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הדגיש כמה פעמים שצריכים לעסוק במבצע חינוך במרץ הכי גדול, בפרסום וברעש וכו', וכן לפרסם בהעיתונות וכו"ב

אודות מבצע זה, עד שכל העולם כולו ירעש מדבר זה. וכמובן, שכל זה הוא בהוספה על ההתעסקות במבצעים הידועים – מבצע תורה, תפילין, מזוזה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמי, נרות שבת קודש, כשרות האכילה ושתיה וטהרת המשפחה, שהפעולות במבצעים אלו, קובעים ברכה לעצמם, וצריכים להתעסק בזה ביתר שאת וביתר עז.

בטח ישתדל כל אחד ואחד בכל הנ"ל, ובבקשה להודיע מהנעשה בזה.

בכבוד רב,

צעירי אגודת חב"ד המרכזית

קדושת החוברת

כאשר צא"ח העולמי בניו יורק הכינו את חוברת הפסוקים, כתבו על השער "שנת חינוך לתורה". על כך העיר הרבי שכל שנה היא שנת חינוך לתורה, והורה לכתוב – שנה המוקדשת לחינוך לתורה. בנוסף העיר הרבי הערות נוספות ('מאוצר המלך' כרך א' עמ' 370).

גם בארץ הקודש הדפיס הרה"ת ר' ישראל-צבי ש' גליצנשטיין חוברת פסוקים, ועל כך הגיב הרבי ב"ב מנחם אב תשל"ו ('היכל מנחם' כרך א' עמ' קב):

נתקבל ותשואת-חן תשואת-חן.

כשיודפס מחדש להוסיף במקום המתאים שצריך להיות שמירה כדורש על החוברת כיון שיש בה כו' [=פסוקים ושמות].

אזכיר על הציון ויבשר טוב.

עסקנים פעילים בחינוך

בתקופה הבאה, כמעט בכל הזדמנות ציין הרבי את העיתוי המיוחד:

"ובפרט אשר השנה שנת החינוך לתורתנו ומצוותיה" – כתב הרבי במברקו מד' אלול תשל"ו (למחנכי רשת אוהלי יוסף יצחק שהתכנסו).

"את היהדות יש להביא לכל יהודי ויהודי, בעיקר בשנה זו של חינוך [ל] תורה, שבה נקרא כל אחד לעשות כל שביכולתו כדי להביא את התורה והמצוות אל כל היהודים, צעירים וזקנים, לרבות

מגלה את "כבודו" של הקב"ה ("וכל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"²⁵) – של אלופו של עולם.

ד. האמור לעיל הוא הסברה איך "גאולה" כוללת בתוכה "גולה", כיוון שהכוונה היא שהגאולה תגביה (גם) את הגלות. אבל צריך ביאור: מדוע (העלייה דגולה) הוא עניין כזה עיקרי בגאולה, עד שזהו תוכן שמה "גאולה" (גולה בתוספת אל"ף), כידוע ששם מורה על מהות הדבר?³

גאולה אין פירושה, שמבטלים או מזניחים את החיים הקודמים, אלא אדרבה, שהמציאות שהיתה קודם לכן משועבדת בגלות – נעשית משוחררת

מונה שלושה דברים?

ויש לומר אחד הביאורים בזה:

דברי המשנה "הסתכל בשלושה דברים" [כידוע שלשון המשנה היא "דבר קצר וכולל עניינים רבים"²⁹] אין כוונתם רק לשלושת הדברים הנמנים בהמשך המשנה, אלא גם לעניין "שלושה דברים" בכלל; המשנה נותנת הוראה: "הסתכל בשלושה דברים" – אדם צריך להסתכל (הסתכלות בעיון) ב"שלושה דברים"³⁰, ועלידי זה "אין אתה בא לידי עבירה":

אדם יכול לחשוב שצריכים להיות אצלו רק שני עניינים: הוא עצמו והקב"ה כביכול שאותו הוא עובד, "אני נבראתי לשמש את קוני"³¹.

אומרת המשנה – "הסתכל בשלושה דברים": אדם צריך להתבונן (להסתכל) ולראות (שישנם) "שלושה דברים": נוסף על מציאותו ("אני") ומציאות הקב"ה ("קוני") כביכול – ישנו דבר שלישי: מציאות העולם שנברא עלידי הקב"ה,

ויתירה מזה: המעלה דגאולה אינה רק בעליית ענייני הגלות וענייני העולם, אלא שבגאולה (בתקופה השנייה²⁶) – לאחר התקופה הראשונה שאודותיה מדובר ברמב"ם ז"ל) יתחדשו עניינים חדשים, חדשים ביותר בשינוי מנהגו של עולם (עד העניין העיקרי ויסודי תחייית המתים²⁷, שהוא חידוש במעשה בראשית). אם כן הייתכן שהמצב דלעתיד לבוא כולו (גם מה שלמעלה מעולם וגלות – בתקופה שנייה) נקרא בשם כללי: "גאולה" – "גולה" בתוספת אל"ף!?

ומזה מובן, שכללות הגאולה – גם העניינים הנעלים שבה – קשורה עם העבודה דהכנסת האל"ף דאלופו של עולם ב"גולה". עד שזה פועל את הגאולה (כפי שתיבת "גאולה" מורכבת מאותיות "גולה" בתוספת אל"ף), וכל ענייני גאולה נמשכים ומרימים את ה"גולה", כדלקמן.

25) אבות ספ"ו.

26) ראה "דבר מלכות" – חידושים וביאורים בהל' מלכים (קה"ת תנש"א) סימן ג (מלקו"ש חכ"ז עמ' 191 ואילך). סימן ד (מהדרן על הרמב"ם – נאמר יו"ד שבט תשמ"ז). וראה גם הדרן על הרמב"ם (משיחת ש"פ חיי שרה) ה'תנש"א. ועוד.

27) אחד מ"ג העיקרים (פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק יסוד ה"ג). ועד שהכופר בזה אין לו חלק לעוה"ב (סנהדרין ר"פ חלק. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ו).

28) לשון הש"ס – שבת עג, ריש ע"ב. וש"נ.

29) הקדמה לפיה"מ להרמב"ם (ד"ה אח"כ ראה להסתפק).

30) וכיוון שלשון המשנה הוא "דבר קצר (וכולל עניינים רבים)" – אין צריך לפרש מה הם ה"שלושה דברים".

31) משנה וברייתא סוף קידושין.

ושעלידו משמש יהודי את קונו³².
תכלית³³ בריאת העולם וירידת הנשמה למטה
בגוף גשמי בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה
ממנו היא – למלאות את הכוונה ד"נתאוה הקב"ה
להיות לו יתברך דירה בתחתונים³⁴, שיהודי על-
ידי עבודתו יברר ויזכך את גופו ונפשו החיונית
וגשמיות וחומריות העולם, ולעשות מכל זה דירה
להקב"ה.

ואת זה הוא פועל על-ידי עבודתו בגוף למטה
בקיום התורה ומצוות, (שרוב) המצוות נתלכשו
בדברים גשמיים³⁵, ועל-ידי קיום מצווה עם דבר
גשמי מבררים ומזככים את הדבר הגשמי ועושים
ממנו כלי לאלוקות. על דרך מצוות צדקה
[ש"שקולה כנגד כל המצוות³⁶, "עיקר המצוות
מעשיות ועולה על כולנה³⁷] – שיהודי לוקח
"מיגיע כפיו³⁷ מכספו הגשמי שהוא הרוויח,
ו"נותן חיי נפשו לה"³⁷. ועל דרך זה בכל המצוות.
והעניין השלישי ("הסתכל בשלושה דברים")
לעשות דירה בתחתונים – הוא (לא עניין
צדדי, אלא אדרבה: זה) נוגע לשלימות השניים
(כביכול): הקב"ה והאדם העובד, כיוון ש"נתאוה
האדם ותכלית בריאתו וירידתו לעולם הזה להיות
לו יתברך דירה בתחתונים³⁸.

ועד כדי כך נוגע זה להאדם ("שיסתכל
בשלושה דברים") – שבשביל זה היתה ירידת
נשמתו למטה על-ידי הקב"ה: למרות גודל עילוי
הנשמה למעלה, "נשמה³⁹ שנתת בי טהורה היא"⁴⁰
ואין שם מקום להיפך הטהרה, שלח אותה הקב"ה
למטה, "אתה³⁹ בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה
בי", עד בעולם העשייה הגשמית, שבו ישנו "את

החיים ואת הטוב"⁴¹, וגם את הדרך השנייה של
היפך הטהרה (עד שהנשמה צריכה שם לשמירה,
"ואתה³⁹ משמרה בקרבי"⁴²) – בכדי למלאות את
הכוונה דעשיית דירה בתחתונים.

דלכאורה: ירידת הנשמה בגוף היא היפך
הנהגתו הרגילה של הקב"ה, שהוא מקור ותכלית
הטוב והחסד, ומטבע הטוב להטיב⁴³, ומצד החסד
והטוב היה צריך להיות תמיד עליות, וכאן לוקח
הקב"ה נשמה ומורידה למטה, "ירידה גדולה
ובחינת גלות ממש"⁴⁴, "מאיגרא רמה לכירא
עמיקתא"⁴⁵!

ומזה מובן גודל העילוי (והחסד) בעבודת
ועשיית דירה בתחתונים, שבעבור זה כדאי
להוריד את הנשמה למטה, לא בשביל הנשמה
עצמה ("כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון
כלל"³⁷), אלא כדי לתקן את הגוף ונפש הבהמית
וחלקו בעולם, בכדי לעשות דירה בתחתונים. כיוון
שעל-ידי הירידה ועבודת הנשמה למטה לעשות
דירה בתחתונים, נפעל עניין נעלה יותר מעבודת
הנשמה עצמה למעלה – הגילוי דעצמותו יתברך⁴⁶
בתחתונים.

עד שהעילוי נמשך ונפעל גם בנשמה (שירדה
למטה), שנוסף על כך שהנשמה מגיעה לדרגה
נעלית יותר (שלמעלה ממקום שמשם ירדה),
גילוי תוקף הנשמה, מקבלת הנשמה גם שייכות
לגילוי עצמותו יתברך שנפעל על-ידי (עבודת
הנשמה למטה בעשיית) הדירה בתחתונים⁴⁷.

על-פי זה מובנת הוראת המשנה "הסתכל
בשלושה דברים": מבלי הבט על גודל העילוי

(41) ניצבים לטו.

(42) ראה לקו"ת דברים שם. אה"ת שמות (כרך ז') עמ' ב'תקח.

(43) עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א. שעהיה"א פ"ד. שומר אמונים ויכוח ב' ס' יד.

(44) כי גם כשיהיה צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירידתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא מקצתה כו' (תניא שם (מח, סע"א)).

(45) ע"פ לשון חז"ל - חגיגה ה,ב.

(46) ראה קונטרס יו"ד שבת ה'תנשא סעיף ג. וש"נ.

(47) בארוכה ע"ד ב' עניינים אלו - ראה לקו"ש חט"ו עמ' 246 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב עמ' שכ. קונטרס ב' אייר

ה'תנשא. ועוד.

(32) ראה גם שיחת ש"פ אחו"ק תשמ"ח ס"ט (ס' השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 435). ש"פ אמור תשמ"ט ס"ז (ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ס"ע 439 ואילך).

ש"פ אחו"ק תש"נ ס"ז.

(33) בהבא להלן - ראה בארוכה תניא פל"ו ואילך. ובכ"מ.

(34) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו.

(35) ראה גם תניא פ"ד (ח,ב). אגה"ק ס"י (קיד, סע"ב ואילך).

(36) ב"ב ט,א.

(37) תניא פל"ו (מח,ב).

(38) שם (מט, סע"א).

(39) נוסח ברכות השחר.

(40) ראה לקו"ת בחוקותי מו. סע"ד ואילך. ר"פ דברים. ובכ"מ.

או עשר) - שני מטבעות שיעשו בהם כרצונם,
ובעיקר שמטבעות אלו יזכירו להם תמיד על זכותם
להשתתף במבצע חינוך, ומטבע אחד יתנו לצדקה,
שזה יהי הכלי המתאים שיעשו למטה בכדי לקבל
העזר והסיוע מלמעלה שהקב"ה נותן שיצליחו
במבצע זה.

פרסים למשתתפים

ובנוסף על חלוקת המטבעות לאלו שלא הגיעו
לגיל המצוות כנ"ל, שיחלקו גם מלגות ופרסים, בכדי
לעורר במ עוד יותר חשק ורצון להשתדל בפעולות
אלו, ולחלק הפרסים לכל הילדים והילדות (גם אלו
שכבר הגיעו למצוות), שישתתפו בפעולות הנ"ל,
כמו שהרמב"ם מבאר (בפירוש המשניות שלו
ריש פרק חלק) שהתחלת החינוך של ילדי ישראל
בלימוד התורה וכו' הוא באופן של "שלא לשמה",
על-ידי שנותנים לו ממתקים וממון וכו' שעל-ידי-זה
מעוררים בו רצון ללימוד התורה, על דרך זה בענינו,
בכדי לעורר בהילדים רצון להשתדל במבצע זה,
צריכים לתת להם פרסים וכו', שעל-ידי-זה יתעוררו
בחשק גדול להכניס את עצמם בעבודה הנ"ל,
ולכן צריכים להכריז שכל אחד ואחד מילדי
ישראל שימסור דו"ח מפעולותיו ממבצע זה יקבל
פרס ומתנה וכו'.

ומכיון שמנהג ישראל הוא לקשר את יום ל"ג
בעומר במיוחד עם ילדי ישראל, לכן הצעה נכונה
היא שחלוקת הפרסים (בפעם הראשונה) להילדים
שהשתתפו במבצע חינוך כנ"ל תהי' ביום ל"ג
בעומר הבא, ולקבוע אז יום נוסף לחלוקה השני' וכו'
ולהודיע להילדים את היום שנקבע על זה.

כיצד נבחרו הפסוקים

כפי האמור, צריכים להשתדל שכל ילד וילדה
ידעו ויחזרו [=ישננו] עניינים של תורה בעל-פה.
ונכון הדבר שיוכלל בזה, ענין בתורה-שבכתב, ענין
בתורה-שבעל-פה וענין בפנימיות התורה - מספר
התניא. ומובן, שכל עניינים אלו צריכים להסביר
להילדים באותיות המתאימות להם, באופן שיבינו
את הענין היטב.

אחד מהעניינים בתורה שבכתב שצריכים להסביר
להם הוא - הפסוק "תורה צוה לנו משה מורשה
קהלת יעקב" (בפרט על-פי הוראת חכמינו ז"ל הנ"ל
שפסוק זה הוא הראשון שלומדים עם התינוק מיד
כשמתחיל לדבר). ומובן, שיכולים להסביר תוכן
הפסוק גם לתינוק על-ידי שיסבירו לו, שכמו שהוא
מייקר את העניינים שבהם הוא [מתענג] כמו כן צריך
הוא ליקר את התורה שהיא מורשה לו וכו'.

וכן צריכים להסביר את הפסוק "שמע ישראל
ה' אלקינו ה' אחד", עם פירוש הידוע בתיבת "אחד"
- שצריכים להמשיך את האל"ף - אלופו של עולם,
בהח"ת - ז' רקיעים וארץ, ובהדל"ת - ד' רוחות
העולם. וגם ענין זה יכולים להסביר לתינוק, דמכיון
שגם הוא רואה את השמים והארץ וד' רוחות העולם,
יכול הוא להבין, על-ידי הסברה מתאימה פירוש
הנ"ל של תיבת "אחד", עד שיתעורר על-ידי-זה
לרגש של אהבה להקב"ה, כהציווי "ואהבת את ה'
אלקיך גו'" הבאה לאחר הפסוק "שמע ישראל גו'".
מהעניינים בתושבע"פ שצריכים להסביר
להילדים הוא - איך שכל אחד ואחד מישראל צריך
לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים (שזהו
ענינו של חג הפסח דאזלינן מינה [=שממנו אנו
באים]), ובהסברה ש"אילו לא הוציא הקב"ה את
אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו משועבדים היינו
לפרעה במצרים" - יתעוררו הילדים ברגש של
אהבה ורצון לעשות כל דבר עבור הקב"ה שהוציא
אותו ממצרים.

וכן צריכים להסביר את המשנה "כל ישראל יש
להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים
לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר"
(בפרט שמשנה זו אומרים בתור התחלה לכל פרק
מפרקי אבות שלומדים במשך השבתות שבין פסח
לעצרת) - שעל-ידי שהוא יתנהג כדבעי יהי לו
חלק לעולם הבא עם כל הצדיקים וכו', ושחלק זה
לעולם-הבא הוא (לא ענין זמני, כי אם) ענין נצחי;
כמו שהקב"ה הוא נצחי, כן הוא, שהוא נצר מטעיו
ומעשה ידיו של הקב"ה, נעשה מציאות נצחי,
ובמילא צריך הוא לעשות כל מה שבידו כדי לרכוש
ענין נצחי זה, ושלא לאבד ח"ו חלקו לעולם-הבא
על-ידי הנהגה בלתי רצויה, שאז יתבייש מחבריו וכו'.
והענין בתניא שצריכים להסביר הוא, מה

חינוך מינקות

ב"ה, ג' אייר ה'תשל"ו

כבוד ידידנו הנעלה שי, שלום וברכה!

בהתנדבות האחרונות (שבת מבה"ח אייר, אדר"ח אייר, ש"פ קדושים בדר"ח אייר, ב' אייר (תפארת שבתפארת)) הכריז כ"ק אדמו"ר שליט"א על שנה זו כ"שנת חינוך", שהנקודה בזה היא, שצריכים לחזק ולהגדיל ענין החינוך אצל כאו"א מבניישראל: חינוך של קטנים כפשוטו - קטנים בשנים, וחינוך של "קטנים" בידיעות (אע"פ שהם כבר מבוגרים בשנים).

החינוך של קטנים וקטנות כפשוטו צריך להתחיל מגיל צעיר ביותר, וכהוראת חז"ל שמיד שהתינוק מתחיל לדבר אביו מלמדו "תורה צוה לנו משה וגו'", ועוד קודם לזה, כמ"ש "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז גו' להשביט אויב ומתנאם", שיונק כפשוטו הוא - מיד כשנולד, עוד טרם שמתחיל לדבר; וכפי המנהג המקובל אצל נשים בישראל להרדים את התינוקות בשירי ערש שתוכנם "כי טוב סחרה מכל סחורה", שבוז מושרש בבני ובנות ישראל שתורה ומצוות' הם הדבר הכי טוב בעולם. ועוד קודם לזה - נוהגים לתלות פסוקי "שיר המעלות גו'" בבתי יולדות, בכדי שהתינוקות תיכף בהיוולדם ימצאו בסביבה של תורה וקדושה, שבוז ראשית חינוכם.

וכל אחד ואחד צריך להשתדל במבצע חינוך זה במרץ הכי גדול, עד שכל בן ובת ישראל יתחנך בחינוך הכשר על-פי התורה ומצוותיה.

השפעת מחנות הקיץ הכשרים

"מכיון שימות הקיץ קרבים ובאים, והנוהג הוא לשלוח את הילדים למחנות קיץ למשך ימי הקיץ, לכן צריכים עכשיו להשתדל שילדי ישראל במספר הכי גדול ירשמו במחנות קיץ כשרים (אשר בהם מתחנכים הילדים על-פי התורה והמצוות), שבהם יקבלו הילדים חינוך כשר וקדוש במשך כל ימי הקיץ. וכבר דובר כמה פעמים שהמעלה במחנה קיץ הוא, שהילדים נמצאים תחת השפעת המחנה במשך כל שעות היום בלי התערבות השפעה מגורם

זה, ומוזבן שהשפעה עליהם היא בתוקף גדול יותר, ואפילו במחנה יומי - נמצאים הילדים תחת רושם חינוך כשר וקדוש, בלי בלבולים של לימודי חול וכו', ומוכשרים לקלוט בנקל יותר השפעה של עניני תורה ומצוות שמשיעיים להם.

וביחד עם ההשתדלות וההדגשה על חינוכם של בני ובנות ישראל במשך ימות הקיץ, צריכים גם כן, כמוזבן, להשתדל על חינוכם במשך כל השנה. וכהנה לשנת הלימודים הבאה, צריכים כבר עכשיו לשים השתדלות רבה להשפיע על ההורים שירשמו את ילדיהם במוסדות חינוך כשרים לשנת הלימודים של שנה הבאה. וכאשר ישתדלו בזה במרץ המתאים, ביחד עם ההשתדלות עם הילדים עצמם, בטח יצליחו לפעול שמספר הכי גדול של בני ובנות ישראל יורשמו בבתי ספר כשרים המיוסדים על טהרת הקודש, ויקבלו חינוך כשר לכל משך שנת הלימודים הבאה.

הירתמות הילדים למבצע

ככדי להגדיל ההצלחה במבצע חינוך זה, נכון ומוכרח הדבר לשתף ילדי ישראל עצמם בפעולות אלו, שאז, בהשתתפות מספר גדול של תלמידים ותלמידות בעבודה זו, תהיה ההצלחה בזה כמה פעמים ככה.

וכפי שרואים במוחש שטבע הילד (או ילדה) הוא להתרועע עם עוד ילדים (או יולדות) בני גילו, והוא גם אוהב להתפאר לפני חבריו תיכף ומיד, בהיודע לו ענין חדש שאינו ידוע לחבריו. וטבע זה צריכים לנצל למבצע חינוך, ולעורר את הילדים שהם בעצמם יהפכו למשיעיים על חבריהם בנוגע לחינוך על-פי תורה, והיינו, שידברו עם חבריהם אודות לימוד התורה וקיום המצוות, כולל גם כן שישפיעו על חבריהם לחזור עניני תורה בעל-פה, ולעורר ולהשפיע על אלו מחבריהם שעדיין אין לומדים בישיבה וכו', להירשם בישיבה או בבית ספר יומי (שחינוכו על טהרת הקודש) וכו' וכן במחנה קיץ כשר, ובפעולות כיוצא בזה.

ובכדי לשתף את כולם במבצע זה, נכון הדבר לחלק לכל בן ובת ישראל שלא הגיעו עדיין לגיל מצוות, שלשה מטבעות (כל מטבע במספר אחד,

דנשמתו של יהודי, "חלק אלוהה ממעל ממש"⁴⁸, צריך תוכן עבודתו להיות, שנוסף לזה שעושה מעצמו "דירה" להקב"ה על-ידי גילוי נשמתו בגופו הגשמי (העילוי בהנשמה שבא על-ידי זה) - צריך גם להסתכל "בשלושה דברים", ויעשה דירה לו יתברך בתחתונים דעולם, שהעולם עצמו נעשה דירה להקב"ה.

ועל-ידי זה מגיע גם האדם עצמו לשלימות (כיוון ש"זה כל האדם ותכלית בריאתו כו"), ואף על-פי שלגביו הרי זו ירידה (בחיצוניות ו)לפי שעה, הרי דווקא על-ידי זה נפעל העילוי בו עצמו - ש"אין אתה בא לידי עבירה": על-ידי עבודתו בעשיית דירה בתחתונים (הסתכל בשלושה דברים), "אין אתה בא לידי עבירה", אפילו לא "לידי", האפשרויות לעשות עבירה.

1. על-פי הנ"ל יובן גם העניין ד"גאולה" אותיות גולה בתוספת אל"ף:

גאולה (אינה מבטלת את ה"גולה", אלא) כוללת בתוכה את ה"גולה", ואדרבה: היא מעלה את הגולה על-ידי שמכניסה ומגלה בה את אלופו של עולם - כיוון שהכוונה היא לעשות דירה לו יתברך בתחתונים, כולל כפי שהתחתונים נמצאים בגלות, לגלות את אלופו של עולם בתחתונים במצבם כפי שהם נמצאים בגלות.

ואדרבה: זהו תוכן ומהות הגאולה [גם ענייני הגאולה שלמעלה מגלות, השינוי במנהגו של עולם, על דרך תחיית המתים⁴⁹] - "גילוי אור אין

(48) תניא רפ"ב.

(49) כמ"ש בתניא שם (רפ"ז): "תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים כו' תלוי במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות". וי"ל ש"ימות המשיח" קאי על תקופה הראשונה (שלא יבטל דבר ממנהגו של עולם) ו"תחיית המתים" קאי על תקופה השנייה.

סוף ברוך-הוא בעולם הזה הגשמי⁵⁰, עד שנעשה דירה לו יתברך בתחתונים, לו לעצמותו⁵¹.

ולכן תלוי עניין הגאולה ב"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁵⁰ (גולה), העבודה דהכנסת האל"ף (אלופו של עולם) בגולה, עד שעל-ידי זה נעשית גאולה [רוב האותיות וראש תיבת גאולה הוא - "גולה", כנ"ל סעיף ב'].

זאת אומרת: נוסף לזה שה(עלייה הגדולה דה)גאולה באה על-ידי הירידה בגלות [על דרך גילוי תוקף אור הנשמה על-ידי ירידתה למטה], נעשית גאולה מ"גולה" (בתוספת אל"ף) עצמה⁵² - הדירה לעצמותו נפעלת בתחתונים עצמם [על דרך העילוי שנפעל בנשמה על-ידי הדירה בתחתונים]⁵³.

(חלק מהתועודות שבת-יקודש פרשת אחרי-קדושים,

י"ג באייר ה'תנשא; התועודות תנשא' כרך ג עמ' 177-182 -

תרגום מידיש)

(50) ל' התניא שם.

(51) המשך תרס"ז ס"ע ג. ובכ"מ - נסמנו בסה"מ מלוקט ח"ב עמ' רמא.

(52) וזהו הטעם ש"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא" (אבות פ"ד מ"ז), מפני המעלה בעבודה "בעולם הזה" דווקא (גילוי האל"ף ב"גולה"), בעשיית דירה בתחתונים (תענוג בורא) שלמעלה "מכל חיי העולם הבא" (תענוג נברא), ובעולם הבא יהיה גילוי עניין זה למטה (ראה לקו"ש ח"ה עמ' 243 ואילך).

(53) ולכן שלימות השכר תהיה לנשמות בגופים דווקא, בתחיית המתים (לקו"ת צו טו, ג. ובכ"מ (נסמנו בסה"מ מלוקט ח"ד עמ' קעז הערה 7)) - כדעת הרמב"ן (בשער הגמול בסופו). ואדרבה: לע"ל תהיה הנשמה ניזונית מן הגוף (המשך וככה תרל"ז פצ"א-ב. המשך תרס"ו עמ' תקכח. ס' השיחות תורת שלום ס"ע 127 ואילך. סה"מ תרח"ץ עמ' ריט. לקו"ש ח"כ עמ' 44. חכ"א עמ' 88. ועוד). וראה קונטרס ב' אייר ה'תנשא ס"ס ח ואילך.

חז"ל קבעו לבקש ולתבוע

תביעת הגאולה תזרז אותה

לכאורה, תביעתם של האנשים שלא יכלו להקריב קרבן פסח במועדו, "למה ניגרע" – תמוהה ביותר... לפני חודשים ספורים בלבד עמדו בני־ישראל במעמד הר סיני, ושם נאמר להם "ואתם תהיו לי ממלכת כוהנים וגוי קדוש" על־ידי זה שיקימו את התורה ומצוותיה, ולכן צריכים הם לקיים את כל ציוויי הקב"ה שנמסרו אליהם על־ידי משה רבינו – "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו" ל כל בני־ישראל; אבל מהי פשר הטענה והתביעה "למה ניגרע" – לקיים דבר שלא נצטוו עליו?!

אלא מכאן למדים אנו הוראה נפלאה – שכאשר יהודי מרגיש שחסר לו משהו בעניין הקשור עם יראת־שמים, תורה ומצוותיה, אינו סומך על אף אחד, לא על משה רבינו ואפילו לא על הקב"ה (כביכול), ואינו אומר "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים" ... אלא צועק ותובע: "למה ניגרע"!

הפתגם "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים" – הוא אחד הסימנים דחושך הגלות, עקבות משיחא, ומבואר בספרים טעם הדבר – שבכך "מתרץ" את עצמו על העובדה שאינו עושה מאומה, מכיוון שאין לנו אלא להישען על אבינו שבשמים! [...]

יש הטוענים: מדוע מדברים ומכריזים ללא הרף על העניין דביאת המשיח, "אני מאמין" . . . בביאת המשיח . . . אחכה לו בכל יום שיבוא" – יש לסמוך על הקב"ה שיגאל את ישראל מתי שירצה?! [...]

הנה על זה בא הלימוד וההוראה מ"פסח שני" [...]:

לא זו בלבד שבקשה ותביעה זו אינה היפך התורה חס ושלום, אלא אדרבה – התורה ציוותה להתנהג כן, על־ידי אנשי כנסת הגדולה, שתיקנו שכאשר יהודי מבקש צרכיו מהקב"ה בעת תפילת העמידה – יאמר בתפילתו "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" . . . כי לישועתך קיווינו כל היום", "ותחזינה עינינו בשובך לצייון"!

ואינו מסתפק בכך שמבקש ודורש זאת בתפילה אחת – אלא חוזר על בקשה ותביעה זו בכל תפילה ותפילה, ג' פעמים בכל יום!

לכאורה, כבר ביקש זאת בתפילת שחרית, ולאחרי כן גם בתפילת המנחה – המוכרת שבכל התפילות, כדברי הגמרא: לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה" ואם־כן, מהו הצורך לחזור ולבקש זאת בתפילה הסמוכה – תפילת ערבית? [...]

בני־ישראל מבקשים וצועקים – ביחד עם דוד המלך, דוד מלכא משיחא – "עד מתי!"... וכמו כן צועקים: אלוקים אל דמי לך ואל תחרש ואל תשקוט אל" [...]

ונמצא שעל־ידי זה שישראל מבקשים וצועקים אודות הגאולה – פועלים הם שהגאולה תבוא במהירות וזריזות יותר מכמו שהיתה לולי בקשה ותביעה זו!

(משיחת י"ד באייר, פסח שני, ה'תשד"מ; התנועות תשד"מ כרך ג, עמ' 1686-1680 - בלתי מוגה)

שנת החינוך

- 'מבצע חינוך' החל בתנופה בשלהי חודש ניסן תשל"ו, עם הכרזת הרבי על אותה שנה 'שנת החינוך', ותבע לפעול בכך בכל ה'רעש' • חינוך הכשר לכל בן ובת בישראל • השפעת הילדים על חבריהם • דו"ח ופרסים למתמידים • וכיצד יפרישו מוסדות החינוך 'מעשר' מהילדים?
- תוכן שיחות הרבי ששוגר לאנ"ש על־ידי הנהלת צא"ח המרכזית * רשימה ראשונה

חינוך יהודי לכל ילד

ביום שלישי כ"ז ניסן תשל"ו (ספר השליחות קה"ת תשמ"ז, עמ' 314) קיבל אחד התמימים ב־770 פתקה מהרבי אודות הוריו ששהו באירופה בשליחות, וביקשו ממנו לשוב לפני הקיץ. הרבי כתב בין השאר:

מוסר השכל עד כמה גדולים העלמות במשך הגלות – שדוקא כשהוכרז ע[ל] ד[בר] "שנת החינוך" והכרח הכנת בעוד מועד למחנות קייץ נתעורר תכנית הנ"ל... מצו[רף] ב[זה] השתתפות בהוצאת דמבצע שנת החינוך...

אזכיר ע[ל] הצ[יון] להנ[זכר] ל[עיל]

רק יומיים קודם לכן – בהתוועדות שבת־קודש פרשת אחרי תשל"ו (שיחות קודש תשל"ו, כרך ב' עמ' 118 ואילך) – הכריז הרבי לראשונה על השנה 'שנה של חינוך' ו'מבצע חינוך', מיוסד על הציווי "והגדת לבנך" – יש להשתדל שמכאן ולהבא לא יהיה בן או בת שלא יזכו לחינוך יהודי על־פי דרך היהדות האמיתית!

ה"הכרזה" – הוסיף הרבי – נעשית במקום קדוש (בית־הכנסת ובית־המדרש), והכוח לכך נלקח

מדברי חז"ל אודות מזונותיו של אדם הקצובין לו בתחילת השנה (ב"עשרת ימי תשובה"), אשר בנוגע להוצאות בניו לתלמוד־תורה (קרי חינוך הבנים והבנות) – כל המוסיף מוסיפין לו מלמעלה. כך נהגו רבותינו נשיאינו בקשר לשנים מסויימות שהוכרזו 'שנת תורה' למשל [כלשון תפילת הכהן הגדול ביום הכיפורים בצאתו את קודש הקדשים "שתהא השנה הזאת כו' שנת אורה, שנת ברכה וכו'"], וכמו שמצינו בכמה סיפורי צדיקים וגדולי ישראל שהשתמשו בעניינים של 'מנהגי המדינה' וניצולם לענייני עבודת ה' (כשם שבגמרא מצינו שימוש במשלים בלע"ז שנהפכו לשמות תורניים וכו').

הרבי קרא לעסקנים שכבר פעלו בתחום החינוך ("שעשו והצליחו בזה עד עתה") לפעול ולהצליח בכך ביתר שאת!

עוד קרא להקים 'ועדות', לעשות 'רעש' ואף את כל הניתן (על־פי דין) לעשות כבר בשבת ("מפקחין על צרכי ציבור בשבת"), וביתר שאת אחר השבת.

הנה תוכן מדברי הרבי שהוגהו על־ידו והתפרסמו ב'מכתב חוזר' מטעם צעירי אגודת חב"ד המרכזית בניו־יורק: